

Mesela pahalı bir otomobil fakir için lüks iken, bir iş adamı o arabanın üretimini yapacaktır... İsrâf ve iktisatta ölçümüz ne olmalıdır? Üretim ve tüketimde durum değişir mi? Konu hakkında Risale destekli bilgi verir misiniz?

Lemeat risalesinde geçen şu cümlelere bize bir takım ölçüler vermektedir:

"Böyle zamanda tereffühte izn-i şer'î bizi muhtar bırakmaz."

"Lezâiz çağırıldıkça '*Sanki yedim*' demeli. '*Sanki yedim*' düstur eden, bir mescidi yemedi."⁽¹⁾

Yani, İnsan dünya lezzetleri çağırıldıkça sanki yedim demeli, yemeyip o masrafları tasarruf ederek, hayırlı işlerde istihdam etmeyi prensip yapmalıdır. Nitekim birisi bu prensip ile bir mescit inşa etmiştir. Lezzetler gelip geçicidir, lakin hayırlı işler kalıcıdır.

"Şimdi ise ekseri açlığa düştü kaldı. Telezzüze ihtiyar izn-i şer'î kalmadı."

Yani, insanların çoğunluğu açlık ve sefalet içinde iken, az bir kısım zenginin lüks ve israf içinde yaşaması caiz olmaz. Yani böyle bir durum içinde, lezzeti takip etmek İslam açısından caiz değildir.

"Sevâd-ı âzam, hem ekseriyet-i mâsumun maişeti basittir. Tagaddî besâtetiyle onlara tâbi olmak, bin kere müreccahtır, ekalliyet-i müsrife, ya bir kısım sefihe tagaddîde tereffüh noktasında benzemek."⁽¹⁾

Yani, **sevad-ı azam**, insanların genel yaşam standardı demektir. İnsanların ekseriyetinin hayat standardı nasılsa, bizim de bu standart içinde yaşamamız

---

tavsiye ediliyor. İnsanların hayat standardı zayıfken, yani fakirken; bizim lüks ve israf boyutunda yaşamamız doğru ve caiz olmaz. Ama insanların genel durumu çok iyi bir standarda ulaşmış ise; o zaman lezzetleri takip etmekte bir sakınca olmaz. İnsanın helalden kazanıp helale harcaması ve mali ibadetlerini yerine getirmesi lüks yaşamasına ve toplumun genel standardının üzerinde çıkmasına ruhsat vermez. Özet olarak insanların ekseri geçim standardına uymak gerekiyor.

Üretmek ile tüketmek arasında fark vardır. İnsanın bir şeyi üretmesi onu mutlaka kullanacağı anlamına gelmez. Bir insan lüks araba üretebilir ama mütevazı bir araba ile iktifa edebilir. Bu ikisi arasında bir tenakuz yoktur. Ürettiği mamulün pazarı sadece İslam coğrafyası değildir, başka coğrafyalara da pazarlayabilir. Bazı özel durumlarda lüks tüketime cevaz olabilir. Mesela İslam ümmetini temsil eden bir lider veya bürokrat vazife esnasında İslam'ın izzetini muhafaza etmek için lüks bir arabaya binebilir.

(1) bk. [Sözler, Lemeat.](#)